

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

до Протоколу № 137
від 07 листопада 2023 року

В И С Н О В О К

до проекту Закону України про внесення змін до Закону України про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах (реєстр. № 10059 від 15.09.2023)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій розглянув на засіданні 07.11.2023 (протокол № 137) проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах (реєстр. № 10059 від 15.09.2023), поданий народним депутатом України Приходько Н.І. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект), і зазначає таке.

Головним Комітетом при розгляді даного законопроекту є Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин.

Автори законопроекту зазначають, що законопроект розроблений з метою забезпечення соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб шляхом розроблення та прийняття державної цільової програми, яка буде визначати конкретні заходи та необхідне ресурсне забезпечення для їх реалізації.

Що стосується сфери освіти, законопроектом пропонується таке.

Пропонована ним державна цільової програма соціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб повинна передбачати заходи, зокрема, щодо професійного навчання/перенавчання, підтримки зайнятості і самозайнятості внутрішньо переміщених осіб, у тому числі шляхом реалізації відповідних позадержавних проектів та програм підтримки, а також підтримку та захист *дітей* внутрішньо переміщених осіб, зокрема, шляхом забезпечення фінансування цільової підтримки *дітей* з числа внутрішньо переміщених осіб для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої

освіти; створення умов для їх соціальної інтеграції.

Міністерство освіти і науки України повідомляє про свої зауваження та надає пропозиції до законопроекту.

Частиною другою статті 44¹ Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», частиною одинадцятою статті 43 Закону України «Про фахову передвищу освіту» та частиною п'ятнадцятою статті 44 Закону України «Про вищу освіту» визначені види державної цільової підтримки, які надаються для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, зокрема дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи. Також Порядок та умови надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 975 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 686).

З огляду на викладене МОН України пропонує в абзаці дванадцятому розділу I законопроекту слова «забезпечення фінансування цільової підтримки дітей» замінити словами «надання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, державної цільової підтримки дітям».

Міністерство фінансів України повідомляє, що у порушення частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України (далі – Кодекс) до законопроекту не подано фінансово-економічного обґрунтування, зокрема відповідних розрахунків, і пропозицій про зміни до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

Реалізація положень законопроекту, зазначає Мінфін, потребуватиме вишукання додаткових коштів у зв'язку з розширенням завдань і заходів, які має включати державна цільова програма соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб, тощо.

Разом з тим, визначити вартісну величину впливу законопроекту на показники бюджету неможливо за відсутності вихідних параметрів.

Також, запропоновані у законопроекті зміни до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» дублюють норми чинного законодавства.

Так, пропозиція щодо визначення у статті 7 Закону повноваження Кабінету Міністрів України розробляти та затверджувати державну цільову програму соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб дублює норми статті 10 Закону, якою передбачено, що у разі настання обставин, зазначених у статті 1 Закону, які спричинили масове (більше 100 тисяч осіб) переміщення громадян України, або у разі продовження дії обставин, зазначених у статті 1 Закону, понад 6 місяців Кабінет Міністрів України затверджує комплексні державні цільові програми щодо підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб із визначенням джерел та обсягів фінансування, контролює їх виконання.

На виконання статті 10 Закону Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до

2025 року та оперативний план заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках (розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 312-р).

Крім того, заходи такої державної цільової програми, запропоновані у законопроекті, щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, забезпечення постійним та доступним житлом; освіти, підтримки зайнятості і самозайнятості внутрішньо переміщених осіб; працевлаштування; медичного забезпечення; підтримки та захисту дітей внутрішньо переміщених осіб тощо врегульовані і здійснюються відповідно до Закону та інших законодавчих актів.

Також пропозиція щодо внесення змін до статті 7 Закону у частині встановлення права внутрішньо переміщених осіб на житло дублює чинні положення законодавчих актів, а саме Житлового кодексу України.

Враховуючи зазначене, **Міністерство фінансів України** не підтримує даний законопроект.

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України не підтримує цей законопроект.

Зокрема, Мінреінтеграції інформує, що спільно з заінтересованими органами, міжнародними організаціями та громадським сектором, розроблено нову редакцію Закону України «Про забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб».

Крім того, Мінреінтеграції зазначає, що відповідно до Операційного плану заходів з реалізації у 2023-2025 роках Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період 2025 року Стратегічна ціль № 3 передбачає комплекс завдань і заходів із сприяння адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення, яка на даний час успішно реалізується.

Окрім того, експерти звертають увагу, що фінансування витрат, пов'язаних із реалізацією заходів Програми, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, а також інших коштів, у тому числі грантових, отриманих від міжнародних організацій, іноземних держав не забороненим законодавством шляхом.

Мінреінтеграції зауважує, що мова йде про додаткове фінансове навантаження для приймаючих громад, пов'язане з необхідністю збільшення видатків без відповідного збільшення обсягу бюджетних надходжень.

Міністерство соціальної політики України підтримує законопроект за умови доопрацювання.

Зокрема, фахівці Мінсоцполітики України звертають увагу, що реалізація законопроекту потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України, які мають бути визначені Кабінетом Міністрів України, однак не зазначено джерел їхнього покриття.

У разі прийняття законопроекту визначені ним зобов'язання держави можуть бути не виконані в повному обсязі, що призведе до звернень заінтересованих сторін до суду і, як наслідок, збільшення заборгованості держави за рішеннями як національних, так і міжнародних судів.

Окрім того, як вважає Мінсоцполітики України, розвиток системи соціального захисту населення має фокусуватися на підтримці осіб залежно від

їх потреб, а не залежно від їх статусу. Такий підхід дозволить ефективно використовувати обмежені кошти державного бюджету в зазначеній системі та спрямовувати на підтримку тих громадян, які найбільше цього потребують.

Беручи до уваги зазначене, з метою посилення адресності надання підтримки внутрішньо переміщеним особам, пропонується

в статті 7 законопроекту:

пункт 2 частини другої викласти в редакції:

„реалізації внутрішньо переміщеними особами права на житло шляхом створення, формування житлових фондів та їх розвитку, зокрема надання соціального житла і житлових приміщень із фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, надання пільгових кредитів для придбання або будівництва житла, а також можливість викупу житла, що є об'єктом фінансового лізингу, тощо;”;

після пункту 7 частини другої доповнити абзацом:

„Установити, що заходи Програми реалізуються за принципами адресності та з урахуванням потреб, майнового стану та доходів внутрішньо переміщених осіб.”

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини надає такі зауваження.

Стосовно положення законопроекту передбачити підтримку та захист дітей внутрішньо переміщених осіб, зокрема, шляхом забезпечення фінансування цільової підтримки дітей з числа внутрішньо переміщених осіб для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, то на думку Уповноваженого, таким чином запропонована редакція пункту 6 частини другої статті 7 проекту Закону необґрунтовано не враховує повнолітніх осіб, які здобуватимуть відповідну освіту.

Також Уповноважений, зауважує, що передбачення норм щодо розроблення Кабінетом Міністрів України Програми, враховуючи досвід минулих років, не забезпечить вирішення кола загальних та індивідуальних питань, пов'язаних із збройною агресією проти України.

Для найкращого забезпечення реалізації прав внутрішньо переміщених осіб положення чинного Закону потребують комплексного та системного оновлення, які й пропонує у своєму експертному висновку.

Враховуючи те, що Закон потребує внесення комплексних змін, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини проект акта **не підтримується**.

Підкомітети з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти і з питань освіти впродовж життя та позашкільної освіти і адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу на своєму спільному засіданні 06.11.2023 року прийняли рішення рекомендувати повернути зазначений законопроект суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Заслухавши голову підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Коваль О., заступника Міністра освіти і науки України Винницького М. та представників Уповноваженого Верховної Ради України з

прав людини та Національної академії правових наук України, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **ухвалив**:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах (реєстр.№ 10059 від 15.09.2023), поданий народним депутатом України Приходько Н.І. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Направити цей Висновок до Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Голова Комітету

Сергій БАБАК